

ВИРОЩУВАННЯ СИДЕРАТИВ: ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ОБЛІК

Олександр Голубовський,
консультант з бухгалтерського обліку та оподаткування

Ситуація

Сільгосп підприємство навесні засіяло поле сидератами. В кінці літа їх переорють і восени на цих площах засіють озимі культури. Як потрібно документально оформити таку операцію та відобразити в бухгалтерському обліку?

СУТЬ СИДЕРАЦІЇ

Сидерати – це рослини, якими засівають земельні ділянки для покращення хімічних властивостей ґрунту. Вони збагачують ґрунт азотом, пригнічують ріст бур'янів тощо. Надалі сидерати заорюють у ґрунт, після чого на такій ділянці засівають сільгосп культури.

Таким чином, сидерати – це своєрідні зелені органічні добрива, а сидерація, відповідно, – удобрення та поліпшення ґрунту.

Сидерація є першим технологічним етапом з вирощування сільгосп культури. Тому самостійного значення вона не має. Отже, витрати на посів, вирощування та переорювання сидеральних культур включаються до собівартості сільгосп культур, які висіватимуться на цих площах у подальшому.

ДОКУМЕНТУВАННЯ

Рішення керівництва сільгосп підприємства про висів на конкретному полі сидеральних культур можна оформити наказом. До наказу можна додати висновок відповідної комісії, створеної на підприємстві, про необхідність поліпшення ґрунтів шляхом висіву сидератів тощо.

Якогось особливого порядку документування витрат на посів та вирощування сидератів немає. Під час здійснення відповідних робіт (посіву, внесення добрив, переорювання тощо) використовуються насіння, сільгосптехніка, пальне, праця робітників тощо. Кожна з цих операцій оформлюється первинними документами, прийнятими для таких операцій.

Робота тракторів. Виконання роботи власними та/чи орендованими тракторами може документуватися Обліковим листом тракториста-машиніста (сільгоспоблік, форма № 67-Б, затверджена наказом Мінсільгоспу СРСР від 13.12.1977 р. № 269-2, далі – Наказ № 269-2). В цьому документі відображається інформація про вид, кількість виконаної роботи, розрахунки з оплати праці, дані про кількість витраченого палива.

Використання цієї форми не є обов'язковим. З огляду на те, що вона застаріла, а іншої, затвердженої на рівні нормативного акта, немає, кожне сільгосп підприємство може розробити власну форму обліку, взявши за зразок вищезгаданий Обліковий лист.

При цьому не слід забувати, що самостійно розроблена форма має містити всі реквізити, притаманні первинному документу, які наведені в ст. 9 Закону від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Самостійно розроблені форми документів запроваджуються та затверджуються наказом керівника підприємства.

Якщо роботи виконує стороння організація за договорами підряду, оформлюються акти приймання-передачі виконаних робіт.

Використання насіння. Норми висіву насіння сидератів, як і норми висіву «основних» сільгосп культур, слід затвердити наказом керівника підприємства. Те саме стосується й норм витрат добрив та засобів захисту рослин, якщо вони застосовуються при вирощуванні сидератів (детально про порядок встановлення норм витрат насіння та агрохімікатів див. в «АгроPRO», 2021, № 8, с. 30 – *ред.*).

Передачу насіння із складу у підзвіт працівника, який відповідає за внесення насіння у ґрунт, можна оформити Лімітно-забірними картками на отримання матеріальних цінностей (сільгоспоблік, форма № ВЗСГ-1) або товарною накладною (сільгоспоблік, форма № ВЗСГ-7).

Списання висіяного насіння сидератів можна оформити Актом витрат насіння і садивного матеріалу (сільгоспоблік, форма № ВЗСГ-4).

Типові форми з позначкою «ВЗСГ» є додатками до Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах, затверджених наказом Мінагрополітики від 21.12.2007 р. № 929. Цими Методичними рекомендаціями встановлені і особливості використання зазначених форм.

Праця робітників. Для обліку роботи працівників можуть застосовуватися форми, затверджені Наказом № 269-2:

- ✓ Наряди на відрядну роботу (сільгоспоблік, форми № 70 чи № 70а);
- ✓ Облікові листи праці та виконаних робіт (сільгоспоблік, форми № 66 чи № 66а).

Ці форми також наразі вже застаріли. Тому сільгоспідприємство може на їх основі розробити власні форми.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сидерати – це рослини, тобто біологічні активи. Тому витрати на їх вирощування слід обліковувати згідно з нормами П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Як зазначалося вище, витрати на вирощування сидератів є складовою витрат на вирощування сільгосппродукції (сільгоспкультур). Тому облік таких витрат ведеться на рахунку 23 в розрізі об'єктів витрат відповідно до П(С)БО 16 (п. 17 П(С)БО 30). Об'єктами витрат є окремі види біологічних активів, наприклад, пшениця, жито, ячмінь тощо. Тобто ті культури, які будуть засіяні після сидератів.

Якщо на ділянках, засіяних сидератами, сільгоспідприємство вирощуватиме одну культуру, то всі понесені витрати включатимуться до собівартості такої культури.

Якщо ж вирощуватиметься кілька культур, витрати на вирощування сидератів спершу обліковують на окремому аналітичному рахунку 23, а після засівання земельних ділянок конкретними сільгоспкультурами – розподіляють між такими культурами. Розподіл витрат можна здійснити пропорційно до фактичної площі, яку займає кожна культура. Оформити розподіл можна бухгалтерською довідкою.

Всі подальші витрати, понесені сільгоспідприємством на посів, вирощування, збір сільгосппродукції до моменту її оприбуткування, збільшують собівартість сільгосппродукції на рахунку 23.

Приклад

Сільгоспідприємство на земельних ділянках загальною площею 20 га висіяло та виростило сидерати. Витрати на це склали 60 000 грн (зарплата з нарахуваннями працівників, вартість насіння, амортизація тракторів, пальне тощо).

Після заорювання сидеральних культур на площі 15 га було посіяно озиму пшеницю, на площі 5 га – озиме жито.

Всі витрати на сидерацію списують на рахунок 23 (аналітичний рахунок «Сидерати»). Після засівання ділянок конкретними культурами сидеральні витрати розподіляють між культурами:

- ✓ на озиму пшеницю – 45 000 грн (60 000 грн : 20 га x 15 га);
- ✓ на озиме жито – 15 000 грн (60 000 грн : 20 га x 5 га).

Таким чином, надалі витрати на вирощування сидератів обліковують у складі собівартості відповідних культур у загальному порядку.

Бухгалтерський облік таких операцій показано в таблиці:

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Понесено витрати на посів та вирощування сидератів	23 (сидерати)	131, 208, 661, 651	60 000
2	Розподілено сидеральні витрати на:			
2.1	– озиму пшеницю	23 (пшениця)	23 (сидерати)	45 000
2.2	– озиме жито	23 (жито)	23 (сидерати)	15 000